

وزیر نیرو از تبدیل شدن درختان پسته برخی مناطق کرمان به هیزم به منابع آب خبر داد

آتش اختلافات دولتی به جان درختان پسته کرمان

گروه انرژی **نادی صبوری** |

«با آتش آب بازی نکنیم». این جمله‌ی بود که سال گذشته محسن زبانی، اقتصاددان در یکی از جلسات «باید درباره آب گفت‌وگو کنیم» مطرح کرد و به تیتربسیاری از رسانه‌ها تبدیل شد. این جمله با در کنار هم قرار دادن دو مفهوم متضاد آب و آتش سعی در نشان دادن میزان خطر بحران آب داشت. حالا اما در اتفاقی واقعی بحران آب به آتشی بر جان طبیعت تبدیل شده است. حمید چیت‌چیان، وزیر نیرو شامگاه روز هوشنبه در اختتامیه جشنواره‌یی با محوریت آب از این نکته خبر داده که به واسطه تمام شدن منابع آب زیرزمینی و نبود امکانات پمپاژ آب در استان کرمان، درخت‌های حید چیت‌چیان، وزیر به عنوان «هیزم» آتش مورد استفاده قرار می‌گیرند. «تعادل» پیش از این در سلسله گزارش‌هایی به این مساله پرداخته بود که اختلاف نظر میان وزارت نیرو و سازمان مدیریت بر سر اولویت طرح‌های آبی مانع تخصیص اعتبار کافی به طرح احیا و تعادل‌بخشی آب‌های زیرزمینی شده است. طرحی که هر چقدر پربرگ‌تر شود به معنای نجات منابع آب و درخت‌های بیشتری خواهد بود.

کرمان استانی است که «تعادل» پیش از این با تهیه گزارشی از «گشته شدن» یکی از کارکنان طرح احیا و تعادل‌بخشی آب‌های زیرزمینی در جریان بستن چاه‌های غیرمجاز در این استان خبر داده بود. زمانی که محسن جلال‌پور، رییس کرمانی اتاق بازرگانی در اسفند ماه سال گذشته از «کنند پیش رفتن» طرح احیا و تعادل‌بخشی آب‌های زیرزمینی خبر داد، عبدالله فاضلی دبیر کل ستاد آب در این طرح در شرکت مدیریت منابع آب ایران در گفت‌وگوی با «تعادل» به ابعاد مغفول مانده این طرح اشاره و موانع پاور نکردهی در راه تحقق آن را مطرح کرد. از عدم همکاری نیروی انتظامی گرفته تا تبعات جایی بستن چاه‌ها برای افراد فعال در این طرح.

به واسطه اشاره وزیر نیرو به اینکه بعضی از باغات پسته به واسطه محدودیت منابع آب زیرزمینی در رفسنجان تبدیل به هیزم شده‌اند یا مهدی وثوقی از کشاورزان رفسنجان تماس گرفتیم. وثوقی که فرزند یکی از زارعان بزرگ پسته در این منطقه است در توضیح این اتفاق گفت: «توزیع باغات پسته نسبت به منابع آب در کرمان به شکلی است که میان سطح دسترسی هر کدام از باغ‌ها به منابع آبی تفاوت وجود دارد.

بعضی از مناطق از نظر دسترسی به منابع آب در عمق هستند و وضعیت بهتری دارند، بعضی از مناطق در آبراهه‌ها قرار می‌گیرند و مناطقی نیز وجود دارند که از استخراج و حوضچه‌ها تغذیه می‌شوند» او ادامه داد: «در نتیجه باغاتی که سطح دسترسی غیراستعمائیک سپاه آن بازار را بیشتر کنند.

دومین مقاله ارائه شده در جلسه سوم نوشته مشترک مجید عینیان از دانشگاه صنعتی شریف و موسسه پژوهش پولی و بانکی و مسعود نیلی، استاد اقتصاد دانشگاه صنعتی شریف با عنوان «کدکست کردن مصرف و قیود استقرافی، شواهدی از پیمایش خانوارهای ایران» بود که نقد آن را حامد قدوسی انجام داد. نویسندگان مقاله به این سوال می‌پردازند که آیا محدودیت‌های اعتباری (قرض‌گیری) باعث شده است رفتار خانوارها از مسیر بهینه نظریه درآمد مثبت (PIH) دور باشد.

استراتژی نویسندگان این است که حساسیت مصرف به درآمد خانواده‌های کارکنان دولت را، که دسترسی بهتری به خرید قسطی یا استفاده از چک کارمندی مقاله نشان می‌دهد که این رفتار برای خویش‌فرما و بیکار مقایسه کنند. اگر PIH کامل باشد رفتار بیشتر افراد محدودیت اعتباری نداشته باشند و انتظارات عقلانی حاکم باشد تنها نشانه معنی‌داری که باید بتواند مصرف دوره بعد را پیش‌بینی کند، مقدار مصرف فعلی است و هیچ متغیر دیگری نباید قدرت پیش‌بینی داشته باشد. یافته‌های مقاله نشان می‌دهد که این رفتار برای کارکنان دولت صادق است اما برای دیگران صادق نیست در نتیجه دسترسی ضعیف به وام و خرید پستیمه دور باشد.

حامد قدوسی در بررسی مقاله اشاره کرد که این مقاله بسیار مهم است و می‌تواند دوجای پژوهش‌های جدید در اقتصاد ایران را به دنبال داشته باشد. نتایج مقاله می‌تواند برای کم کردن اثرات رفاهی توسعه‌نیافتگی نظام مالی در ایران، ارزیابی اثرات شوک‌های گذرای درآمد ایجاد شده توسط دولت و ارزیابی ارزش ضمنی شغل‌های دولتی استفاده شود. از جمله نقدهایی که قدوسی به مقاله وارد کرد، این بود که ذخیره احتیاطی (Precautionary) در مدل مقاله لحاظ نداشته است. ضمن اینکه پیشنهاد شد که مصرف کالاهای بادوام و نقش وام‌های بلندمدت(مثل وام مسکن و خودرو) و وام‌های کوتاه‌مدت و ضروری در مقاله تفکیک شود. نهایتا پیشنهاد شد که متغیرهای آیندنگر مثل بازده بازار سهام در تخمین معادله مقاله وارد شود.

مشکلی که وزیر نیرو به آن اشاره کرد روبرو شده و نابود شده‌اند»

ارقامی به قیمت جان

بستن چاه‌های غیرمجاز با شدت گرفتن حساسیت‌ها نسبت به بحران آب به چالشی جدی‌تر تبدیل شد. مسوولان حالا دیگر حتی برای حفظ ظاهر مجبور به درگیر شدن در این پروسه دشوار هستند تا در انتهای هر سال بتوانند عددی را تحت عنوان چاه‌های بسته شده اعلام کنند. واقعیت اما این است که پشت هر کدام از این چاه‌ها، کسب و کار و معیشت یک خانواده قرار گرفته که در زمان احساس خطر تبدیل به غریزیه‌ترین نوع مقاومت که تا سر حد مرگ برای حفظ باقا ادامه پیدا می‌کند، می‌شود.

از سویی دیگر نیز نبود طرح آمایش سرزمین هیچ کشاورزان رفسنجان تماس گرفتیم. وثوقی که فرزند یکی از زارعان بزرگ پسته در این منطقه است در مساله باز می‌کند.

البته مساله چاه‌های غیرمجاز مانند چالش برق زدئی صرفا مربوط به اقتدار ضعیف و کم‌درآمد نیست. «تعادل» سال گذشته از برداشت بی‌رویه کارخانه‌های تولید ماسه در استان لرستان از چاه‌های زیرزمینی برای تولید ماسه شسته و کسب درآمد بیشتر پرده برداشت. مساله‌یی که مسوولان ارشد کشور توجه چندانی به آن نشان ندادند. عبدالله فاضلی، دبیر ستاد احیا و تعادل‌بخشی آب‌های زیرزمینی در این منطقه در راس زیرزمینی در آن تاریخ به «تعادل» گفت که به

واسطه عدم تخصیص اعتبارات این طرح، امکانات و نیروی کافی برای برخورد با موارد اینچنینی وجود ندارد. پس از پیگیری‌های فراوان «تعادل» مشخص شد که مساله عدم تخصیص به اختلاف نظر بین وزارت نیرو و سازمان مدیریت بر سر اولویت طرح‌ها بازمی‌گردد و حتی نامه‌نگاری حمید چیت‌چیان با محمدباقر نوبخت نیز موجب گشایش این گره کور که ابعاد آن هر روز بیش از پیش مشخص می‌شود، نشده است.

۱۰هزار چاه ۱۰ هزار داستان

فروردین ماه امسال علی عرب‌پور، معاون بهره‌برداری و حفاظت از منابع شرکت آب منطقه‌یی کرمان به ایرنا گفت که از ۲۴هزار حلقه چاه آب موجود در این استان ۱۰ هزار چاه غیرمجاز است. در سال ۹۴ نیز ۲۹۶ حلقه چاه توسط گروه‌های گشت و بازرسی و با همکاری مردم و مسوولان در استان کرمان مسدود شده است. عبدالله فاضلی، دبیر ستاد احیا و تعادل‌بخشی آب‌های زیرزمینی نیز پیش از این به «تعادل» گفته بود که در سال ۹۴ در مجموع ۹۲۰۰حلقه چاه غیرمجاز در کشور مسدود شد. در نهایت تخصیص اعتبار به این طرح برابر ۳۴درصد بود که ۲۷درصد آن تبدیل به نقدینگی شد. او در ادامه از افزایش هدف این طرح برای بستن این چاه‌ها خبر داده و گفت که در سال ۹۵ این تعداد باید به ۲۰هزار چاه برسد که استان کرمان در راس سهم از این تعداد قرار دارد.

اقتصاد ایران زیر ذره‌بین

موانع صادرات باعث رشد این نوع بنگاه‌ها و افزایش بهره‌وری کلسی صنعت می‌شود. هدف این مقاله این است که رابطه علی سبب و بهره‌وری را در جهت معکوس ارزیابی کند. به عبارت دیگر سوال نویسنندگان این است که آیا صادرکننده بودن خود باعث رشد بهره‌وری بنگاه‌های صادرکننده می‌شود؟ طبعاً این سوال از لحاظ اقتصادسنجی پیچیده است چون بنگاه‌هایی که صادرکننده شده‌اند از همان آغاز به دیگر بنگاه‌های اقتصاد متفاوت بودند (تورش گزینشی نمونه) و در نتیجه بهره‌وری آنها در طول زمان را نمی‌توان صرفاً به یادگیری بر اثر صادرات نسبت داد.

برای رفع معضل درون‌زایی، نویسندگان از روش صنعت کردن امتیازی(PSM) استفاده می‌کنند و به نتایج جالب توجهی می‌رسند. نویسندگان مقاله درمی‌یابند که بنگاه‌های صادرکننده در ایران دستمزد بیشتری به کارگران خود می‌دهند. کالاهایی با ارزش افزوده بیشتر تولید می‌کنند (ولی تقریباً تمام این ارزش افزوده به انرژی مربوط می‌شود) و نسبت به بقیه بنگاه‌های کشور بهره‌وری انرژی «پایین‌تری» دارند. موضوع را این چنین می‌توان تفسیر کرد که صادرکنندگان عمداً از انرژی ارزان کشور استفاده کرده‌اند و کالاهایی با شدت انرژی بالا تولید کرده‌اند. به همین خاطر قابلیت صادراتی آنها نتیجه بهره‌وری نیروی کار نبوده است.

دو مقاله دیگر نیز در این جلسه ارائه شد. عنوان یکی «تلازگیری و مقایسه زیرساخت‌های صنعتی بنگاه‌های کوچک و متوسط در بین استان‌های ایران» بود که محمد رحیم‌پور از دانشگاه خوارزمی، الماس حشمتی از دانشگاه سوگانگ در کره جنوبی و شاهو حاجبی و غلامرضا سلیمانی از سازمان پارک‌های صنعتی و صنایع کوچک ایران نوشته بودند. بررسی این مقاله بر عهده هادی صالحی‌اصفهانی بود. مقاله دیگر نیز«نقش بنگاه‌های کوچک در رشد منطقه‌یی: شواهدی از داده‌های منطقه‌یی ایران» نوشته ایمان چراتیان از دانشگاه مازندران و سعید قربانی بود که آیدا میرزایی از دانشگاه ایالتی اوهایو آن را بررسی کرد.

در مقاله اخیر، هدف اصلی مطالعه اثر بنگاه‌های کوچک بر رشد اقتصادی ایران در سطح منطقه‌یی است. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که بنگاه‌های کوچک خصوصی، دولتی و تعاونی اثر مثبت و معنی‌داری بر شاخص‌های رشد منطقه‌یی دارند، درحالی که اثر بخش‌های کوچک عمومی منفی و معنی‌دار است. روی هم رفته نتایج تجربی نشان می‌دهد که اهمیت بنگاه‌های کوچک با رشد اقتصادی منطقه‌یی همبستگی مثبت دارد و این نتیجه‌یی است که در مطالعات پیشین هم تایید شده است. علاوه بر این‌ها سرمایه انسانی به کار رفته در بنگاه‌های کوچک نقش مهمی در رشد اقتصادی منطقه‌یی دارد.

کوتاه از دنیای انرژی

وداع عسلی با وزارت نفت

تعادل | با فرارسیدن دوران بازنشستگی مهدی عسلی کارشناس برجسته بازر نفت و مدیرکل امور لوپک و مجامع انرژی وزارت نفت، بیژن زنگنه وزیر، روز گذشته طی حکمی سرپرست اداره کل امور لوپک و مجامع انرژی وزارت نفت را منصوب کرد. به گزارش این وزارتخانه، وزیر نفت طی حکمی بهروز بیگ‌علی‌زاده را به عنوان سرپرست اداره کل امور لوپک و مجامع انرژی وزارت نفت منصوب کرد. در حکم وزیر نفت آمده است: با توجه به موعد بازنشستگی جناب آقای دکترعسلی و با عنایت به تعهد و صلاحیت حرفه‌یی جنابعالی، به موجب این حکم به عنوان «سرپرست اداره کل امور لوپک و مجامع انرژی» وزارت نفت منصوب می‌شوید. امید است با اتکال به ایزد متعال و تعامل با دیگر کارکنان سدید و وظیفه‌شناس آن اداره، در انجام امور و اهداف عالیه مورد نظر وزارت نفت موفق و موید باشید. وزیر نفت همچنین خطاب به دکتر مهدی عسلی آورده است: با سلام، اکنون که پس از سال‌ها خدمت صادقانه، به دلیل بازنشستگی مأموریت جنابعالی به عنوان مدیرکل امور لوپک و مجامع انرژی وزارت نفت پایان می‌یابد، وظیفه خود می‌دانم که از زحمات و خدمات جنابعالی در مدت عهده‌داری این مسوولیت قدرتمند و تشکر کرده و از خداوند قادر متعال برای جنابعالی سلامتی و توفیق مسالت کند. به گزارش «تعادل» بیگ‌علی‌زاده پیش از این در کسوت تحلیلگر و کارشناس ارشد بازار و امور بین‌الملل وزارت نفت فعالیت می‌کرد.

افزایش صادرات نفت به چین

ایرنا | صادرات نفت ایران به چین در ماه گذشته نزدیک ۲۰درصد رشد کرد. «رویتزر» از افزایش بیش از ۹۵درصدی واردات نفت چین از ایران در ماه مه (اردیبهشت- خرداد) نسبت به دوره مشابه پارسال خبر داد. چین در دوران تحریم با خرید نزدیک ۴۰درصد نفت خام ایران بزرگ‌ترین مشتری این محصول کشور ما به شمار می‌رفت. در دوران تحریم نیز چین همچنان عنوان بزرگ‌ترین خریدار نفت ایران را حفظ کرد. افزایش‌های چشمی پس از اجرای برجام خرید نفت از ایران در افزایش دادنده به گونه‌یی که هم‌اکنون قراردادهای خرید نفت از ایران را تمدید کرده‌اند و به دنبال افزایش تجارت نفتی با ایران هستند. روتنر، به نقل از اداره کل گمرک چین، اعلام کرد واردات نفت نفت خام از ایران در ماه مه امسال (اردیبهشت- خرداد) با ۹۵درصد رشد سالانه به ۶۱۹هزار ۳۰۰ بشکه در روز رسید. دو نوشته وزارت نفت، گزارش گمرک چین نشان می‌دهد واردات نفت چین از روسیه در این دوره، به رقم ی سابقه ۵میلیون و ۲۴۵هزار تن معادل ۳۰۰ میلیون و ۲۴۰هزار بشکه در روز، رسید. واردات نفت خام چین از برستانک نیز در این دوره با ۳۳۶درصد رشد سالانه ۶۱هزار بشکه در روز شد. بر پایه اعلام بی. بی (شکرکت نفتی انگلیسی)، چین با مصرف روزانه ۱۱ میلیون و ۹۶۸هزار بشکه نفت در سال ۲۰۱۵ میلادی، پس از آمریکا دومین مصرف‌کننده بزرگ این سوخت در جهان بود.

روی خط پالایش

تکلیف دولت در اصلاح

تولید پالایشگاه‌ها

شانا | مدیرعامل شرکت پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران، وظیفه و اولویت این شرکت پس از امنیت عرضه انرژی و صادرات راکاهش تولید مازوت اعلام کرد. عباس کاظمی با اشاره به اینکه تولید مازوت مانع عملکرد خوب، اقتصاد و سوددهی پالایشگاه‌های کشور شده است، گفت: با توجه به شرایط کنونی ۹ پالایشگاه کشور و حرکت به سمت سودآوری داد. مجاور حسینی به این نتیجه رسیده که این پروژه در بلندمدت توجیه اقتصادی داشته است.

جلسه هشتم

جلسه هشتم با موضوع «فت، ایران، و اقتصاد جهانی» که در ریاست حسن حکیمیان برگزار شد، در این جلسه دو مقاله ارائه شد. مقاله نخست «فت و گاز ایران، پتانسیل و چالش‌ها» نوشته منوچهر تکین، مشاور بین‌المللی نفت و انرژی و مقاله دوم «رونق‌ها و رکودهای نفتی و اقتصاد جهانی» نوشته مشترک محمدهاشم پسران و کامیار محدث بود. مقاله با استفاده از مدل‌های GVAR سعی می‌کند شهود جدیدی در مورد رابطه قیمت نفت و عملکرد اقتصادی کشورهای توسعه‌یافته ارائه کند. کامیار محدث در ارائه مقاله ضمن ارائه تصویری تاریخی از تحولات قیمت نفت و اقتصاد کلان فرضیه‌یی مطرح کرده است که اگر «سود توزیعی» در شرکت‌ها به عنوان نماینده عملکرد اقتصاد استفاده شود، کاهش قیمت نفت در دهه‌های اخیر همواره با رونق اقتصادی در کشورهای صنعتی همراه بوده است.

جلسه هفتم

جلسه هفتم با موضوع «درس‌های» از تاریخ اقتصاد» و به ریاست کرسستوف ورنر از دانشگاه ماریورک برگزار شد. در این جلسه فاطمه اعتمادمقدم از دانشگاه هوفسترا مقاله‌یی در این عنوان ارائه کرد: «سلسله‌های بادی‌ننشین و زوال جهان اسلام: شواهدی از ایران، عراق و آسیای مرکزی (۱۵۰۵-۱۳۰۷)». بررسی این مقاله بر عهده پروین علی‌زاده تقدی شد. این مقاله صرفاً بر عهده محمدهاشم تقدی بود. مقاله اعتمادمقدم در واقع توضیحی تاریخی درباره افول جهان اسلام در زمان ظهور سلسله‌های ایلخانی بود.

دومین مقاله ارائه شده در این جلسه «اقتصاد سیاسی بازیافت دلا‌های نفتی در ایران و عربستان سعودی در دهه ۱۹۷۰» نوشته رامین ناصحی از دانشگاه SOAS لندن بود. بررسی این مقاله را نیز پروین علی‌زاده انجام داد. نویسنده مقاله به این سوال پرداخته است که چرا ایران و عربستان رفتار هزینه‌یی متفاوتی در واکنش به شوک مثبت قیمت نفت در دهه ۷۰میلادی دنبال کردند و از لحاظ پس‌انداز کردن درآمد‌های نفتی خود در خارج از کشور‌هایشان، رفتار متفاوتی داشتند.

فرضیه ناصحی این است که گذشته سیاست‌های توسعه‌یی و نهادی در این دو کشور، رفتارهای متفاوتی را از نظر هزینه‌کرد درآمد‌های نفتی بر آنها داشته کرد. عربستان به خاطر راضی نگه داشتن کل خانواده سلطنتی عملاً از رفتار تک‌کراتیک دور شده و بیشتر پول را در خارج از کشور خرج کرده است. درحالی‌که در ایران اهداف بلندپروازانه‌یی دنبال می‌شده که نتیجه آن خرج کردن عمده پول نفت در داخل(و عمدتاً وراى ظرفیت جذب اقتصاد) بود.

سومین مقاله جلسه هفتم نوشته فرسید مجاور حسینی از دانشگاه کالیفرنیا دیویس بود. عنوان

